

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ БЮДЖЕТНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Віксич Софія Дмитрівна, курсант III курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

У сфері економічної діяльності держави актуальним постає питання дослідження проблем з приводу правового регулювання відносин щодо створення, розподілу, перерозподілу, використання і контролю бюджетних коштів. На суб'єкта суб'єктів бюджетного права покладено обов'язок по несенню відповідальності за невиконання законних вимог – це одна з основних умов, за допомогою якої забезпечується ефективність бюджетної діяльності у країні. Недотримання встановленого державою порядку здійснення бюджетної діяльності порушує інтереси всього суспільства, тобто набуває публічно-правового характеру. Сукупність вказаних факторів створює передумови для вчинення чималої кількості бюджетних правопорушень і, як наслідок, реакцію держави із захисту своїх майнових інтересів [1, с. 57].

Бюджетним кодексом України від 8 липня 2010 року (на відміну від Бюджетного кодексу України від 21 червня 2001 року) не визначено поняття «бюджетне правопорушення», а зазначено поняття «порушення бюджетного законодавства», під яким розуміється порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим нормативно-правовим актом, який є частиною бюджетного законодавства, норм щодо складання, розгляду, затвердження бюджету, внесення змін, виконання та звітування про його виконання.

Тому, на нашу думку, поняття «бюджетне правопорушення» повинно відображати ознаки цього явища та мати законодавче закріплення.

З'ясувавши сутність бюджетного правопорушення, надалі вважаємо за доцільне дослідити ознаки та склад бюджетного правопорушення.

Усім видам правопорушень, у тому числі і бюджетним, притаманні риси, що виражають єдність формальних (зовнішніх) і матеріальних (внутрішніх), об'єктивних і суб'єктивних ознак [2, с. 411]. З точки зору теорії права під

правопорушенням розуміється винне, протиправне діяння, здійснене дієздатною особою. Відповідно, ознаками правопорушення є: 1) протиправність діяння; 2) суспільна небезпека; 3) винуватість; 4) караність. З цього теоретичного положення виходить, що бюджетне правопорушення – це один із видів правопорушення, що реалізовується у визначеній – бюджетній сфері. Бюджетне правопорушення наділене, хоча і з деякою специфікою, всіма перерахованими ознаками правопорушення [3, с. 12]. Так, протиправність виражатиметься в порушенні бюджетного законодавства України. Таким, що порушує бюджетно-правові норми (протиправним) буде зарахування доходів бюджету до іншого, ніж визначеного БК України чи законом про Державний бюджет України, бюджету, прийняття рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного (місцевого) боргу чи граничних обсягів надання державних (місцевих) гарантій; розміщення тимчасово вільних коштів бюджету з порушенням вимог БК України; створення позабюджетних фондів, порушення вимог БК України щодо відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів, включення недостовірних даних до звітів про виконання державного бюджету (місцевого бюджету), річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), а також порушення порядку та термінів подання таких звітів тощо. [4, с. 981].

Окрім протиправності, бюджетне правопорушення повинно відповідати іншим перерахованим ознакам. Що стосується решти трьох ознак, то вони в бюджетному законодавстві України і, зокрема, в БК України, не називаються і не розкриваються, що зумовлює певну невизначеність у наукових дослідженнях.

Учиненням бюджетного правопорушення заподіюється шкода державі, суспільству і конкретним юридичним чи фізичним особам, що говорить про суспільну небезпеку як ознаку такого правопорушення. Суть суспільної небезпеки полягає в об'єктивній здатності бюджетних правопорушень негативно впливати на соціальну дійсність, порушувати впорядкованість системи суспільних відносин, деформувати і дезорганізовувати правопорядок у бюджетній сфері. Зміст як визначальна сторона суспільної небезпеки діяння є сукупністю і єдністю негативних

властивостей тих реально існуючих об'єктивних і суб'єктивних чинників, які утворюють порушення бюджетного законодавства як певну антисоціальну систему. Формою існування і вираження змісту суспільної небезпеки є сама структура правопорушень, що негативно впливають на розвиток бюджетних правовідносин. Тому під суспільною небезпекою бюджетних правопорушень слід розуміти певний антисоціальний стан бюджетних правопорушень обумовлений всією сукупністю їх негативних властивостей і ознак, що містить реальну можливість заподіяння шкоди охоронюваним законом бюджетним правовідносинам.

Найбільш дискусійним є питання про винуватість як ознаку бюджетного правопорушення. Вина в правовому аспекті характеризується тим, що зміст волі дійової особи не відповідає змісту волі держави закріпленої в праві, і знаходить своє відображення у формі протиправних дій [5, с. 250].

Отже, з вищевикладеного можна дійти висновку, що під бюджетним правопорушенням необхідно розуміти порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим нормативно-правовим актом, який є частиною бюджетного законодавства, норм щодо складання, розгляду, затвердження бюджету, внесення змін, виконання та звітування про його виконання. До загальних ознак бюджетного правопорушення належать: протиправність, суспільна шкідливість (небезпечність), реалізація у формі дії чи бездіяльності; до спеціальних – караність та винність. До елементів складу бюджетного правопорушення відносяться об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона і суб'єкт.

Список використаних джерел:

1. Яцкін Р.О. Бюджетний контроль як засіб виявлення і захід попередження порушень бюджетного законодавства України. Держава і регіони. Серія «Право». 2013. № 4. С. 56-61.
2. Якимчук Н.Я. Правовий статус розпорядників бюджетних коштів в Україні: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Н. Я. Якимчук. К., 2010. 556 с.

3. Шутлів Д.С. Державний примус у сфері бюджетних відносин [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Шутлів Дмитро Сергійович ; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2018. 18 с.

4. Стукаленко В.А. До питання про поняття та ознаки суб'єктів фінансового права. Форум права. 2013. № 1. С. 981-985.

5. Музика-Стефанчук О.А. Про бюджетну відповідальність органів публічної влади. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2. С. 250.

6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України від 24.12.2010, № 50, № 50-51, стор. 1778, стаття 572.